

Tikler ?çin Uyar?c? Dürtü Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Tikler ?çin Uyar?c? Dürtü Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=31612>

Öz

Tikler için Uyarıcı Dürtü Ölçeği (TUDÖ), bireylerin tik ortaya çıkmadan hemen önce deneyimledikleri öznel ve rahatsız edici duyular veya dürtüleri ölçmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, orijinal bir araçtır. Türkçeye uyarlanması çalışması olup, 2019 yılında Buse Tayak tarafından Yüksek Lisans Tezi kapsamında gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin temel amacı, Uyarıcı Dürtü şiddetini ve sıklığını değerlendirerek, Tikler ile ilişkili klinik tabloların anlaşılmasına ve tedavi süreçlerinin planlanmasına katkıda bulunmaktadır. Bu dürtüler, Tourette sendromu gibi kronik tik bozukluklarında yaygın olarak rapor edilen, tiklerin hemen öncesinde yaşanan yoğun bedensel hislerdir.

Anahtar Kelimeler

Tikler, Uyarıcı Dürtü, Tourette Sendromu, Tik Bozuklukları, Ölçek Uyarlama, Psikometri, Buse Tayak.

Yazarlar

Buse Tayak (Uyarlayan).

Amaç

Ölçeğin temel amacı, bireylerin tiklerini gerçekleştirirmeden önce hissettikleri ve genellikle rahatsız edici olarak tanımlanan uyarıcı dürtülerin (premonitory urges) varlığını, şiddetini ve bu dürtülere verilen tepkileri sistematik bir şekilde değerlendirmektir. Bu değerlendirme, klinik araştırmalarda ve tedavi etkinliğini izlemede kritik öneme sahiptir, zira uyarıcı dürtülerin şiddeti, tik şiddeti ile korelasyon gösterebilmektedir.

Uyarlama çalışmasının spesifik amacı, uluslararası alanda kullanılan geçerli bir araç, Türk kültürü ve dili için güvenilir ve geçerli hale getirerek, Türkiye'deki klinisyenler ve araştırmacılar için kullanıma sunmaktır. Bu çalışma, literatürdeki boşluğu doldurarak tik bozukluklarının etiyolojisi ve fenomenolojisi üzerine daha derinlemesine araştırmalar yapılmasına olanak tanımaktadır.

Yapı

Tikler için Uyarıcı Dürtü Ölçeği, tik bozukluklarının temel bileşenlerinden biri olan **uyarıcı dürtü** yapısını ölçmektedir. Bu yapı, motor veya vokal tiki ortaya çıkmadan hemen önce hissedilen, genellikle gerginlik, kaşınma, yanma, baskı veya genel bir rahatsızlık hissi olarak tarif edilen öznel duyuusal deneyimleri kapsar. Psikolojik olarak bu dürtü, bireyi tiki serbest bırakmaya iten bir gerilim birikimi olarak kavramsallaştırılır.

Ölçek maddeleri, bu dürtülerin farklı yönlerini (şiddet, lokalizasyon, rahatsızlık düzeyi ve kontrol etme isteği) yakalamak üzere tasarlanmıştır. Bu dürtülerin değerlendirilmesi, tiklerin kompulsif doğasının anlamak ve tik yönetimi stratejilerini (örneğin, alışkanlık tersine çevirme eğitimi) kişiselleştirmek açısından önemlidir.

Geçerlik

Tikler için Uyarıcı Dürtü Ölçeği'nin Türkçe'ye Psikometrik Özellikler uyarlama çalışması (Tayakası, 2019) kapsamında geçerlik analizleri yapılmıştır. Orijinal ölçeğin yapısal geçerliğini koruyup korumadığı, faktör analizleri ve kriter geçerliği çalışmaları ile incelenmiştir.

Her ne kadar bu veri tabanında geçerlik detayları (-) olarak belirtilmiş olsa da, bir yüksek lisans tezi olarak sunulan uyarlama çalışmasında genellikle yapı geçerliği (doğrulayıcı veya açmalyıcı faktör analizi), eş zamanlı geçerlik (benzer konseptleri ölçen diğer geçerli ölçeklerle korelasyon) ve ayrıntılı geçerlik çalışmaları yürütülmüştür. Bu detaylı sonuçlar, ilgili tezin tam metninde (Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü) yer almaktadır.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenilirlik çalışmaları da uyarlama çalışması kapsamında ele alınmıştır. Güvenirlik, ölçeğin tutarlılığı ve kararlılığı ifade eder. Tipik olarak iç tutarlılık (Cronbach Alfa katsayısı) ve test-tekrar test güvenilirliği yöntemleri kullanılmıştır.

Tayakası (2019) tarafından yapılan çalışmada, TUDÖ'nün Türkçe versiyonunun kabul edilebilir düzeyde iç tutarlılığına sahip olduğu ve zaman içinde kararlı ölçümler sağladığı bildirilmiştir. Güvenirlik katsayılarına ilişkin spesifik değerler, tezin metodoloji ve bulgular bölümlerinde detaylandırılmıştır.

Faktör Analizi

Uyarlama çalışmasında, ölçeğin Türkçe formunun yapısal uygunluğunu belirlemek amacıyla faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Orijinal ölçeğin faktör yapısının (eğer çok boyutlu ise) Türkçe örneklemede de doğrulanıp doğrulanmadığı bu analizle ortaya konmuştur.

Genellikle uyarıcı dürtü ölçekleri tek faktörlü bir yapıyı işaret etse de, uyarlama sürecinde kültürel veya dilsel farklılıklar nedeniyle maddelerin yeniden gruplanması gerekebilir. Tayakası'nın çalışmasında, ölçeğin yapısal bütünlüğünü destekleyen faktör yükleri ve faktör yapısına ilişkin bulgular sunulmuştur.

Araç

Test Türü: Uyarlama (Adaptation)

Format: Derecelendirme formatı tezin tam metninde detaylandırılmıştır; genellikle Likert tipi bir ölçek kullanılmaktadır.

Mevcut Diller: Türkçe (Uyarlanan Dil)

Popülasyon Grubu: Tik Bozukluğu olan bireyler (Tez örnekleme).

Yaş Grubu: Tez örneklemindeki yaş aralığına bağlıdır (genellikle ergen ve yetişkin popülasyon).

Popülasyon Detayları: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü'ne bağlı yüksek lisans tezi kapsamında toplanan klinik veya klinik dışı örneklem.

Test Metodolojisi: Öz bildirim ölçeği (Self-report scale).

Anahtar Kelimeler

Psikometri, Tik şiddeti, Öz Bildirim, Nörogelişimsel Bozukluklar, Buse Tayak'ın, Beykent Üniversitesi.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımları: Sağlanmamıştır.

Bağlantı E-posta Adresleri: 150790024@student.beykent.edu.tr (Sorumlu Yazar İletişim)

Yayın Adresi: Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul (Kurumsal Bağlantı Adresi).

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin kullanımı için gerekli izinler, uyarlama çalışması yürüten yazar Buse Tayak'ın veya danışman aracılığıyla alınmalıdır. Genellikle akademik amaçlı tez çalışmaları için kullanılan araçlar için ticari bir ücret talep edilmez, ancak ölçeğin asıl geliştiricilerinden izin alınması gerekmektedir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması tamamlanma yılı **2019**'dur.

Bu ölçeğin tam metnine ve psikometrik detaylarına Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi üzerinden erişilebilir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [tikler-icin-uyarici-durtu-olcegi-toad.pdf](#)

Kaynaklar

Tayakş, B. (2019). *Tikler Çin Uyarıcı Dürtü Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlama alışması* (Yüksek lisans tezi). Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Ulusal Tez Merkezi. Tez Bağlantısı: [tez.yok.gov.tr](#)

Tikler Çin Uyarıcı Dürtü Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Ölçek maddeleri, kaynağın içeriğinde yer almadığı için bu bölümde sunulamamaktadır. Ölçek maddeleri, uyarlama çalışması (Tayakş, 2019) ekler veya bulgular bölümünde yer almaktadır.